

Ралф Ротман

РАЗСТРЕЛ НАПРОЛЕТ

Издаването на това произведение беше подкрепено от ТРАДУКИ, литературна мрежа, в която са включени Федералното министерство по въпросите на Европа, интеграцията и външните работи на Република Австрия, Министерството на външните работи на Федерална република Германия, Швейцарската културна фондация „Про Хелвеция“, КултурКонтакт Австрия (по възложение на Федералното канцлерство на Република Австрия), Гьоте-институт, Словенската агенция за книгата ЈАК, Министерството на културата на Република Хърватия, ресор „Култура“ в правителството на Княжество Лихтенщайн, Фондацията на Лихтенщайн за култура, Министерството на културата на Република Албания, Министерството на културата и информацията на Република Сърбия, Министерството на културата на Република Румъния, Министерството на културата на Черна гора и фондация „С. Фишер“.

traduki

Ralf Rothmann
Im Frühling sterben
© Suhrkamp Verlag Berlin 2015

© Фондация С. Фишер по поръчение на програма ТРАДУКИ – за превода, 2016
© Кремена Филчева – художествено оформление, 2016
© АТЛАНТИС ♦ КЛ, 2016

ISBN 9879549621679

Ралф Ротман

РАЗСТРЕЛ

НАПРОЛЕТ

Превод от немски

Любомир Илиев

АТЛАНТИС ♦ КЛ

София, 2016

Поредица „Вълшебната планина“

Съвременна проза от Германия, Австрия и Швейцария

Хайнрих Бьол. *Групов портрет с дама*

Урс Видмер. *В Конго*

Гюнтер Грас. *Моето столетие*

Ханс Улрих Трайхел. *Изгубеният*

Бернхард Шлинк. *Четецът*

Гюнтер Грас. *Рачешката*

Томас Бернхард. *Племенникът на Витгенщайн*

Бернхард Шлинк. *Бягства от любов*

Томас Бернхард. *Крушенецът*

Ханс-Улрих Трайхел. *Земният Амур*

Уве Тим. *Например брат ми*

Мартин Зутер. *Перфектен приятел*

Даниел Келман. *Аз и Камински*

Мартин Зутер. *Тъмната страна на луната*

Томас Бернхард. *Изличаване*

Гюнтер Грас. *Да люспиш лука*

Ханс Магнус Енценсбергер. *Йозефине и аз*

Урс Фас. *Любовен архив*

Зилке Шойерман. *Часът между деня и нощта*

Роберт Музил. *Човекът без качества*

Юлия Франк. *Вещица по пладне*

Сибиле Левичаров. *Апостолов*
Томас Бернхард. *Моите награди*
Пюнтер Грас. *Старата камера*
Юли Це. *Корпус деликти*
Уве Телкамп. *Кулата*
Норберт Гщрайн. *Южни зими*
Уве Тим. *Как се появи наденичката с кърви*
Кристоф Магнусон. *Не бях аз*
Томас Бернхард. *Сеч*
Сибиле Левичаров. *Блуменберг*
Тимур Вермеш. *Той пак е тук*
Симон Урбан. *План D*
Зилке Шойерман. *Пърформанс в Шанхай*
Алекс Капю. *Леон и Луизе*
Петер Щам. *Денят е нощ*
Кристоф Рансмайр. *Атлас на един боязлив мъж*
Алекс Капю. *Фалшификаторът, шпионката и бомбаджията*
Франц Кафка. *Процесът*

Очаквайте

Луц Зайлер. *Крузо*
Рафик Шами. *София или Началото на Всички истории*
Кристоф Хайн. *Щастливец с баща*

Бащите ядоха кисело грозде,
а на децата зъбите скоминясаха.

Иезекиил 18:2

Мълчанието, дълбокото мълчание, особено когато става дума за мъртъвци, в крайна сметка представлява вакуум, който животът пълни от само себе си с истина. Когато по-рано заговорех за гъстата коса на баща си, той казваше, че я дължи на войната. Всеки ден си натривали главите с брезов сок, нямало нищо по-добро; не помагал срещу въшките, но пък хубаво миришел. И макар че едно дете трудно намира връзка между брезовия сок и войната, не разпитвах повече, пък и не бих получил някакъв по-точен отговор, както всеки път, когато заговорехме за онова време. Той дойде десетилетия по-късно, когато държах в ръка снимки от войнишки гробове и виждах, че повечето от кръстовете зад фронтовата линия са сковани от стволове на млади брези.

Баща ми рядко се усмихваше, но това не беше причина да изглежда неприветлив. Неговото бледо лице с изпъкнали скули и зелени очи беше белязано от меланхолия и умора. Сресаната му назад тъмноруса коса, гладко избръснатата на тила, запазваше формата си с помощта на помада, брадичката с леката вдлъбнатина бе винаги гладка, а изисканата чувственост на устните му май беше вълнувала немалко жени; носеха се всякакви слухове. Носът му, малко по-къс от обичайното, беше едва забележимо сплеснат, така че в профил изглеждаше по-млад, а в очите му, особено в спокойни мигове,

се четеше закачлива доброта и мъдра съпричастност. Той обаче надали съзнаваше, че е хубавец, а ако изобщо би си дал сметка за това, вероятно не би го повярвал.

Всички съседни го харесваха заради неизменната му готовност да се притече на помощ и когато говореха за него, често го наричаха „много свестен“; в мината неговите колеги му викаха с уважение „Дълбача“ и почти никой не влизаше в пререкания с него. Обикновено носеше кадифени панталони, чиято лъскавина изчезваше още след първото им изпиране, и сака от магазините за конфекция. Цветовете им обаче винаги бяха добре подбрани, личеше си отделеното за избора им време и радостта от направените с вкус съчетания; никога не би носил кецове или нелъснати обуца, хавлиени чорапи или карирани ризи. Макар тежкия му труд като дояч и после като миньор да се бе отразил върху стойката му, той беше онова, което едва ли съществува: елегантен работник.

Нямаше обаче приятели, пък и не търсеше такива, цял живот остана насаме с мълчанието си, което никой не искаше да споделя с него – дори жена му, която пиеше кафе с всички съседни и в събота ходеше на танци без него. Макар да вървеше прегърбен, неговата постоянна сериозност му придаваше почтителен авторитет, а меланхолията не се дължеше просто на досада от скучните дни или на тежкия труд, на ядове или на неизпълнени желания. Никой не го тупаше по рамото и не му казваше: Хайде, Валтер, горе главата! Това бе сериозността на онзи, който бе видял доста по-важни неща и знаеше за живота повече, отколкото можеше да сподели, и на когото бе ясно: дори да разполагаше с

език за тези неща, не би настъпило облекчение.

Затъмнен от своето минало, той отиваше с велосипед до мината дори при най-лошо време и – ако се изключат многобройните рани и счупвания от отхвъркнали камъни – никога не боледуваше, дори не настиваше. Но близо трийсетте години в забоя, безбройните редовни и извънредни смени с компресорния чук пред въглищния пласт (и то без тапи за ушите, тогава нямаше такова нещо) бяха довели до оглушаването му, тъй че не разбираше вече никого – освен майка ми. И до днес не ми е ясно дали дължината на звуковите ѝ вълни, или движението на устните ѝ му позволяваха да говори нормално с нея. Всички останали трябваше да крещят и жестикулират, ако искаха да му кажат нещо, понеже не носеше апаратче, не искаше да го носи, понеже уж предизвиквало странични шумове и досадно ехо. Това правеше общуването с него много трудно, а усамотението му нарастваше и в кръга на семейството.

И все пак винаги имах усещането, че поне не беше нещастен в тази безвъпросна тишина, която от година на година все повече се съгъстяваше около него. Накрая, съсипан от работа, трябваше да бъде рано пенсиониран и понеже го беше срам от това, бързо се пропи и вече не искаше от живота много повече от вестника си и най-новото евтино криминале от будката, а когато през 1987-а – тъкмо бе навършил шейсет – лекарите го предупредиха, че скоро ще умре, почти не прояви вълнение. „Няма да дам да ме режат“, беше рекъл още в началото на болестта си, без да отказва нито цигарите, нито алкохола. Искаше малко по-често от обикновено любимото си ястие, картофи на тиган с бъркани яйца

и спанак, и криеше от майка ми водката в мазето, под въглищата. (На зида все още висеше окачено столчето му за доене с кожения ремък и стругуваните крака.)

Още когато се пенсионира, му подарих красива тетрадка с твърди корици и го помолих да ми скицира живота си, епизодите отпреди моето раждане, които си заслужават да се споменат; тя обаче си остана почти празна. Записал си беше само няколко думи, вероятно за подсеждане, чуждо звучащи имена на селища, а когато след първия му кръвоизлив го помолих да ми опише по-точно поне онези седмици през пролетта на 45-а, той уморено махна с ръка и каза със своя кълтящ глас, който сякаш идваше откъм кухнята на неговата глухота: „Защо? Нали съм ти разказвал? Ти си писателят.“ После се почеса под ризата, загледа се през прозореца и полугласно добави: „Дано тая гадост тук скоро свърши.“

Това, че не можеше да ни чуе, ни правеше безмълвни и помежду ни; майка ми и аз седяхме с часове до него, без да промълвим нито дума. Смъртната му стая бе боядисана до височината на главата в бледозелено, нагоре беше бяла, а на стената висеше репродукция на Едуар Мане, „Селска къща в Рюей“. Винаги съм харесвал картината, и то не само заради привидно лекото ѝ, едва ли не музикално изпълнение и заради слънчевата светлина, под която меко сияе, макар никъде да не се вижда и късче небе: вилата в охрен цвят и с колони на входа, обрасла с храсти, дървета и червени цветя, има далечна прилика с къщата в онзи чифлик в Северна Германия, където баща ми в началото на четирсетте години се бе учил да дои. Именно там родителите ми се бяха срещнали за пръв път, а недалеч оттам и аз съм

прекарвал по-късно няколко щастливи седмици през ваканцията. Там, край канала, все още живеят наши роднини.

Селска къща на душата, върху която сега падаха лъчите на вечерното слънце. Пластмасовата рамка изпука от отиващата си топлина и майка ми, която не се облягаше на стола си и чиято дамска чанта висеше на лакътя ѝ, сякаш бе дошла за кратко на гости на Смъртта, премести шишето с вода на сянка. Облечена както винаги безукорно и с твърде много лак върху фризура-та, тя носеше велурени обувки и тъмносиния костюм на фини райета, който сама си бе скроила, а когато въздъхнаше тихо, усещах ликьорения ѝ дъх.

През близо осемнайсетте години при родителите ми, а и по-късно, при моите редки гостувания на Коледа или на някой рожден ден, почти не бях ги виждал да си разменят нежности, да се докосват или прегръщат, да се целунат набързо; по-скоро се сипеха едни и същи взаимни упреци, в безпаметно пианство се трошаха мебели. Сега обаче, когато объркването му все повече нарастваше, тя внезапно опря чело в неговото, погали ръката му, макар и съвсем бегло, сякаш се срамуваше от присъствието на сина си, и баща ми отвори очи.

Фино оградени от врасналия се в тях въглищен прах, те от доста дни бяха станали необикновено големи и ясни; склерите проблясваха като седеф, в тъмната зеленина на зениците можеха да се различат кафявите пигменти. Вдигна разтреперан показалец и каза:

– Чухте ли?

Глухотата му в случая беше без значение: цареше абсолютна тишина, не проникваше нито звук както от

разцъфналата градина на клиниката, така и от коридора; определеното време за посещения бе свършило, отдавна бяха поднесли вечерята, вече бяха раздигали и чиниите и приборите от нея. Дежурната сестра беше направила редовната си обиколка, а майка ми едва забележимо поклати глава и промърмори:

– Ох, пак е на фронта.

Не попитах кое я кара да мисли така. Но интимният характер на това нейно мнение ми подсказа, че е вярно, а малко по-късно той наистина извика:

– Ето! – и угрижено ни огледа един след друг. – Ето пак! Ама наистина ли не чувате?

Пръстите му записваха кръгове по гърдите, мачкаха пижамата и я изглаждаха, той запрегльща, след което се отпусна върху възглавницата, извърна глава към стената и продума със затворени очи:

– Идват все по-наблизо, ей, хора... Де да знаех къде да се скрием!

В библията на родителите ми, опърпан екземпляр с кожена подвързия, наблъскан с касови бележки от веригата магазини „Щецлайн“, някой бе подчертал един стих от Стария завет – но не с молив, а по всяка вероятност с нокът, и макар отпечатаната с готически шрифт книга от години да се намира или на етажерките ми, или в кашони, белегът върху тънката хартия изглежда като току-що издълбан. „Когато работиш земята, тя не ще ти дава вече силата си“, пишеше там. „Ти ще бъдеш изгнанник и скитник по земята.“